

Hof van Cassatie van België

Arrest

Nr. C.22.0153.N

ALPHA CLASSICAL CLEANING nv, met zetel te 9080 Lochristi, Rivierstraat 54, bus B, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0472.706.041,

eiseres,

vertegenwoordigd door mr. Bruno Maes, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 1170 Brussel, Terhulpensesteenweg 177/7, waar de eiseres woonplaats kiest,

tegen

KBC BANK nv, met zetel te 1080 Sint-Jans-Molenbeek, Havenlaan 2, ingeschreven bij de KBO onder het nummer 0462.920.226,

verweerster,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302, waar de verweerster woonplaats kiest.

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Gent van 24 november 2021.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft op 17 november 2022 een schriftelijke conclusie neergelegd.

Raadsheer Bart Wylleman heeft verslag uitgebracht.

Eerste advocaat-generaal Ria Mortier heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseres voert in haar verzoekschrift dat aan dit arrest is gehecht, een middel aan.

III. FEITEN

1. Uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat:

- de eiseres een professionele schoonmaakonderneming is die onder meer de kantoren van Thomas Cook behandelt;
- een werknemster van de eiseres tijdens de uitvoering van haar taak een aantal cheques heeft ontvreemd uit de kantoren van Thomas Cook, de begunstigde heeft aangepast en de cheques bij een filiaal van de verweerster te gelde heeft gemaakt ten belope van 12.803,31 euro;
- de correctionele rechtbank te Gent de werknemster bij vonnis van 7 mei 2008 strafrechtelijk heeft veroordeeld wegens valsheid in geschrifte, gebruikmaking van vervalste stukken, ontvreemding van cheques en het zich bedrieglijk toe-eigenen van gelden;
- de verweerster de benadeelde, Thomas Cook, volledig heeft vergoed voor het voornoemde bedrag;
- de verweerster vanwege de eiseres terugbetaling vordert van de volledige schadevergoeding die zij aan Thomas Cook heeft betaald.

IV. BESLISSING VAN HET HOF***Beoordeling***

1. Wanneer de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van verschillende personen, staat het, in de regel, aan de rechter om, in de verhouding tussen degenen die deze fouten hebben begaan, te oordelen in welke mate de fout van ieder van hen heeft bijgedragen tot de schade en op basis daarvan het aandeel in de schade te bepalen dat een van de daders die de schadelijder heeft vergoed, van de anderen kan terugvorderen.

2. Het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit*, dat eraan in de weg staat dat het bedrog de dader voordeel verschaft, sluit evenwel uit dat de dader van een opzettelijke fout ten aanzien van de mededader, die een nalatigheid of onvoorzichtigheid heeft begaan, aanspraak kan maken op diens aandeel in de schade.

3. Artikel 1384, derde lid, Oud Burgerlijk Wetboek houdt een objectieve aansprakelijkheid in van de aansteller voor de schade die door de fout van de aangestelde veroorzaakt werd in de bediening waartoe de aansteller hem gebezigd heeft.

Hieruit volgt dat de aansteller van de dader van een opzettelijke fout zich ten aanzien van de mededader niet kan beroepen op diens nalatigheid of onvoorzichtigheid en gehouden is tot integraal herstel van de schade van de mededader.

4. De appelrechter oordeelt dat:

- de eiseres en de verweerster ten aanzien van Thomas Cook *in solidum* hadden kunnen worden veroordeeld tot vergoeding van de schade die de werknemster van de eiseres heeft veroorzaakt;
- de verweerster ten aanzien van Thomas Cook aansprakelijk is op grond van artikel 35 Chequewet, nu haar aangestelde bij het verwerken van de cheques had kunnen vaststellen dat deze vervalst waren en zij zich, door alsnog over te gaan tot uitbetaling van de cheques aan de werknemster, schuldig heeft gemaakt aan een grove fout waardoor Thomas Cook schade heeft geleden;

- de eiseres voor dezelfde schade aansprakelijk is ten aanzien van Thomas Cook aangezien zij, als aansteller, krachtens artikel 1384, derde lid, Oud Burgerlijk Wetboek, jegens derden aansprakelijk is voor de opzettelijke strafrechtelijke fouten van de werkneemster, haar aangestelde, gepleegd met de bedoeling voor eigen gewin schade aan derden te veroorzaken, en de schade is veroorzaakt in de bediening waartoe de eiseres de aangestelde heeft gebezigd;
- deze aansprakelijkheid van de eiseres onweerlegbaar is, zodat zij zich hiervan niet kan bevrijden door overmacht aan te tonen;
- het Hof in een arrest van 6 november 2002 heeft geoordeeld dat, wanneer de schade veroorzaakt is door de samenloop van een onopzettelijke, zelfs zware fout van de schadelijder en een opzettelijk misdrijf van een derde, de schadelijder uitzonderlijk aanspraak kan maken op een volledige schadevergoeding, ondanks zijn eigen nalatigheid, op basis van het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit* dat verhindert dat de dader van een opzettelijk misdrijf voordeel kan halen uit zijn oneerlijkheid;
- er geen reden is om anders te oordelen in het kader van het verhaal van een partij, die omwille van een onopzettelijke fout aansprakelijk is ten aanzien van de schadelijder en deze volledig heeft vergoed, tegen de medeaansprakelijke, die zich schuldig heeft gemaakt aan een opzettelijk misdrijf, waardoor de schade ook veroorzaakt werd;
- ten gevolge van het onweerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid van de aansteller voor de schade die door de fout van de aangestelde veroorzaakt werd in de bediening waartoe de aansteller hem gebezigd heeft, vervat in artikel 1384, derde lid, Oud Burgerlijk Wetboek, de aansteller van de dader van een opzettelijk misdrijf evenmin aanspraak kan maken op een vermindering van de vergoedingen.

5. Door aldus te oordelen dat de dader van een opzettelijke fout, evenals zijn aansteller, in de onderlinge verhouding met de mededader die een onopzettelijke fout heeft begaan, de volledige schadelast moet dragen, zodat hij geen enkel voordeel kan halen uit zijn bedrog, en op die grond de vordering van de verweerster tegen de eiseres tot terugbetaling van de volledige schadevergoeding gegrond te verklaren, verantwoordt de appelrechter zijn beslissing naar recht.

Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep.

Veroordeelt de eiseres tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiseres op 277,73 euro en op de som van 650 euro rolrecht verschuldigd aan de Belgische Staat.

Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, eerste kamer, samengesteld uit sectievoorzitter Eric Dirix, als voorzitter, sectievoorzitter Geert Jocqué, en de raadsheren Bart Wylleman, Ilse Couwenberg en Sven Mosselmans, en in openbare rechtszitting van 9 december 2022 uitgesproken door sectievoorzitter Eric Dirix, in aanwezigheid van eerste advocaat-generaal Ria Mortier, met bijstand van griffier Vanity Vanden Hende.

V. Vanden Hende

S. Mosselmans

I. Couwenberg

B. Wylleman

G. Jocqué

E. Dirix

VERZOEKSCRIFT TOT CASSATIE

VOOR: de naamloze vennootschap **ALPHA CLASSICAL CLEANING**, met zetel te 9080 Lochristi, Rivierstraat 54B, ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen onder het nummer 0472.706.041,

Eiseres tot cassatie, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. Bruno Maes, ondergetekende advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1170 Brussel, Terhulpansesteenweg 177/7, bij wie keuze van woonplaats wordt gedaan.

TEGEN: de naamloze vennootschap **KBC BANK**, met zetel te 1080 Sint-Jans-Molenbeek, Havenlaan 2, ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen onder het nummer 0462.920.226,

Verweerster in cassatie

Aan Mevrouw de Eerste Voorzitter, de Heer Voorzitter, de Dames en Heren Raadsheren, leden van het Hof van Cassatie,

Hooggeachte Dames en Heren,

Eiseres heeft de eer het arrest, dat op 24 november 2021 op tegenspraak tussen partijen werd gewezen door de twaalfde sexies kamer van het Hof van Beroep Gent (2019/AR/1785), aan het toezicht van Uw Hof te onderwerpen.

FEITEN EN VOORGAANDE RECHTSPLEGING

1. Eiseres is een onderneming die instaat voor de schoonmaak van onder meer de kantoren van Thomas Cook.

In de periode van 20 september 2006 tot 9 oktober 2006 heeft een werknemster van eiseres, R. D., tijdens de uitvoering van haar taak een aantal cheques onttreemd uit de kantoren van Thomas Cook. Zij heeft de begunstigde aangepast, de cheques vervolgens aangeboden bij een filiaal van verweerster en te gelde gemaakt ten belope van € 12.803,31.

Verweerster erkende dat zij gefaald had bij de controle van de aangeboden cheques en dat zij aansprakelijk was voor de schade van Thomas Cook (conclusie verweerster 13.10.2020, p. 3, nr. 2 en p. 9).

Verweerster heeft de schade volledig vergoed door de rekening van Thomas Cook op 31 december 2006 te crediteren met de som van € 12.803,31 (conclusie verweerster 13.10.2020, p. 6, vierde alinea).

Op 7 maart 2007 sloot verweerster een dadingsovereenkomst met Thomas Cook waarin werd bedongen dat de "voorlopige creditering" van de rekening van Thomas Cook op 31 december 2006, als definitief verworven en tot slot van alle rekening mocht worden aanzien. Verweerster werd ingevolge die overeenkomst gesubrogeerd in de rechten van Thomas Cook ten aanzien van R. D. en ten aanzien van eiseres, haar werkgever.

2. Bij vonnis van 11 december 2006 werd R. D. door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent wegens voormelde feiten veroordeeld om aan Thomas Cook de som te betalen van € 12.803,31, vermeerderd met de intresten.

Bij vonnis van 12 november 2008 van de Correctionele Rechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, werd R. D. in verband met dezelfde cheques strafrechtelijk veroordeeld wegens valsheid in geschrifte, gebruikmaking van vervalste stukken, ontvreemding van cheques en het zich bedrieglijk toe-eigenen van gelden. Zij werd ook veroordeeld tot betaling van telkens € 1,00 provisioneel aan Thomas Cook en aan verweerster.

R. D. bleek echter onvermogen te zijn. De schadevergoeding kon niet lastens haar worden gerecupereerd.

3. Bij exploit van 10 juli 2017 werd eiseres op verzoek van Thomas Cook gedagvaard tot betaling van de som van € 12.803,31, vermeerderd met de intresten en de kosten.

De Ondernemingsrechtbank Gent, Afdeling Gent, sprak vonnis uit op 14 maart 2019 waarbij de vordering van verweerster "onontvankelijk" werd verklaard.

Verweerster stelde hoger beroep in tegen dit vonnis.

Bij arrest van 24 november 2021 verklaarde het Hof van Beroep Gent het hoger beroep ontvankelijk en gegrond. Het vonnis van de eerste rechter werd teniet gedaan (1), de vordering van verweerster werd ontvankelijk verklaard (2) en eiseres werd veroordeeld om aan verweerster de som te betalen van € 12.803,31, vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 31.12.2006 t.e.m. 30.06.2008 en vanaf 13.07.2016 tot op de datum van het arrest en vanaf dan met de gerechtelijke intresten (3). De gerechtskosten werden ten laste gelegd van eiseres (4).

Tegen dit arrest van 24 november 2021 meent eiseres volgend middel tot cassatie te kunnen aanvoeren.

ENIG MIDDEL TOT CASSATIE

Geschonden wetsbepalingen en miskend algemeen rechtsbeginsel

- artikelen 1382, 1383 en 1384, eerste en derde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek
- het algemeen rechtsbeginsel "*fraus omnia corrumpit*"

Aangevochten beslissing

Bij het bestreden arrest van 24 november 2021 verklaart het Hof van Beroep Gent het hoger beroep van verweerster tegen het vonnis van de Ondernemingsrechtbank Gent, Afdeling Gent, van 14 maart 2019 ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond. Het hof van beroep doet dit vonnis teniet, verklaart de vordering van verweerster ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond, veroordeelt eiseres om aan verweerster € 12.803,31 te betalen, vermeerderd met de vergoedende intresten vanaf 31.12.2006 t.e.m. 30.06.2008 en vanaf 13.07.2016 tot 24.11.2021 en vanaf dan met de gerechtelijke intresten en verwijst eiseres in de gedingkosten zoals begroot in het dispositief van het bestreden arrest, en dit op de volgende gronden:

3.2.

Wanneer de schade is ontstaan door de samenlopende fouten van verschillende personen, andere dan het slachtoffer zelf, heeft deze laatste recht op volledige vergoeding vanwege alle personen, door wiens fout de schade is ontstaan. Het gaat om een aansprakelijkheid in solidum. Degene, die het slachtoffer heeft vergoed, beschikt over een recht van verhaal tegen elke medeaansprakelijke die met hem in solidum

werd veroordeeld of had kunnen veroordeeld worden. Dit verhaal tegen elke medeaansprakelijke is in principe beperkt tot zijn aandeel in de aansprakelijkheid (vgl. Cass., 18 januari 2007, NjW 2008, nr. 175). In de rechtsleer en rechtspraak bestaat betwisting over de juridische grondslag hiervan, nl. de wettelijke subrogatie, de verrijking zonder oorzaak of artikel 1382 e.v. Oud Burgerlijk Wetboek. Wat de juiste juridische grondslag hiervan is, doet hier niet ter zake.

3.2.1.

Zowel (verweerster) als (eiseres) hadden ten aanzien van Thomas Cook in solidum kunnen veroordeeld worden tot vergoeding van de schade, die door mevr. D. werd veroorzaakt.

3.2.1.1.

Over de aansprakelijkheid van (verweerster) bestaat tussen partijen geen discussie. Zij was ten aanzien van Thomas Cook aansprakelijk op grond van artikel 35 Chequewet. De aangestelde van (verweerster) had bij het verwerken van de cheques kunnen vaststellen dat deze vervalst waren. Door alsnog over te gaan tot uitbetaling van de cheques aan mevr. D. heeft zij zich schuldig gemaakt aan een grove fout, waardoor in hoofde van Thomas Cook een schade ten bedrage van 12.803,91 EUR werd veroorzaakt.

3.2.1.2.

Ook (eiseres) is voor dezelfde schade aansprakelijk ten aanzien van Thomas Cook, dit op basis van artikel 1384, derde lid Oud Burgerlijk Wetboek, en de fouten van haar aangestelde mevr. D. Artikel 1384, derde Lid Oud Burgerlijk Wetboek luidt als volgt: "Men is aansprakelijk niet alleen voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.

(...)

De meesters en zij die anderen aanstellen, voor de schade door hun dienstboden en aangestelden veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben."

Bij vonnis d.d. 7 mei 2008 van de rechtbank van eerste aanleg Gent, recht sprekende in correctionele zaken, werd mevr. D. B. strafrechtelijk veroordeeld wegens onder meer ten nadele van Thomas Cook cheques, die haar niet toebehoorden bedrieglijk weggenomen te hebben, valsheid in geschrifte te hebben gepleegd door de naam van de begunstigde te veranderen in haar eigen naam om de op de cheques vermelde bedragen zich toe te eigenen, deze vervalste stukken te hebben gebruikt en zich deze bedragen op bedrieglijke wijze te hebben doen afgeven of leveren, en dit voor een bedrag van 12.803,31 EUR.

Er bestaat geen betwisting over dat dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Deze uitspraak bindt de burgerlijke rechter ingevolge het strafrechtelijk gezag van gewijsde en heeft ook bewijskracht ten aanzien van (eiseres). Overigens bestaat over de strafrechtelijke misdrijven van mevr. D. geen betwisting tussen de partijen.

Het betreft dezelfde cheques, als deze die de aangestelde van (verweerster) ingevolge een eigen grove fout had uitbetaald aan mevr. D., en waarvoor ook (verweerster) voor hetzelfde bedrag aansprakelijk is ten opzichte van Thomas Cook.

In toepassing van artikel 1384 lid 3 Oud Burgerlijk Wetboek is (eiseres) tegenover derden aansprakelijk voor deze opzettelijke strafrechtelijke fouten van mevr. D., met de bedoeling voor eigen gewin schade aan derden te veroorzaken. De schade is veroorzaakt onder meer in de bediening, waartoe (eiseres) mevr. D. heeft gebezigd. Mevr. D. heeft de cheques ontvreemd tijdens haar tewerkstelling in opdracht van (eiseres) in de kantoren van Thomas Cook. Dit blijkt onmiskenbaar uit de verklaring, die mevr. D. heeft afgelegd ten aanzien van de politie-inspecteur op 13 oktober 2006:

"Deze morgen (13/10/2006) omstreeks 5.30 uur vertrok is zoals dagelijks bij mij thuis in de ... naar mijn werk in de ... — Thomas Cook — te Zwijnaarde. (...)

Een veertiental dagen geleden had ik een eerste cheque ontvreemd, op de boekhouding.

Deze cheques liggen aldaar, zowel in het groot boekhoudkantoor, als op het kantoor van de directeur. Deze cheques heb ik er altijd al weten liggen. Ik werk er reeds een acht à negen maand. Ik heb altijd dezelfde kantoren gepoetst: in de boekhouding op het gelijkvloers (één buro en een computerkamer), twee buros op de eerste verdieping, zijnde deze van de heer S. en zijn secretaresse, en daarboven de volledige derde verdieping (kantoren en vergaderzalen).

Ik denk dat ik begin oktober 2006 een eerste diefstal gepleegd heb. Wanneer ik er over nadenk, vermoed ik dat ik ongeveer negen cheques gestolen heb.

Ik nam deze weg in het kantoor van de hoofdboekhouder en in het algemeen buro. In het begin moet ik de cheques gestolen hebben uit het kantoor van de verantwoordelijke, want deze waren niet getekend, zodat ik deze zelf moest tekenen. Ik denk dat dit tweemaal is gebeurd. De andere cheques nam ik weg uit het grote kantoor omdat deze wel getekend waren.

Ik ging steeds op dezelfde wijze te werk. Wanneer ik de controle deed na de poetsbeurt, ontvreemde ik uit het stapeltje getekende cheques er

eentje uit met een grote som. Ik plooide hem in twee en stak deze tussen; de twee emmers van mijn poetskar. Vervolgens bij het einde van mijn taak, plaatste ik de kar op de derde verdieping in een daarvoor bestemd lokaal. Ik nam de cheque, stak deze in mijn zak en verliet de gebouwen."

Uit dezelfde verklaring blijkt dat, eens thuisgekomen, zij de naam van de begunstigde uitwiste en zichzelf als begunstigde invulde, waarna zij deze cheques dan incasseerde in een KBC-kantoor.

Er bestaat geen betwisting over dat mevr. D. in de kantoren van Thomas Cook werkte als aangestelde van (eiseres).

Om aansprakelijk te zijn op grond van artikel 1384, derde lid Oud Burgerlijk Wetboek volstaat het dat de daad werd gepleegd tijdens de bediening, en, zij het onrechtstreeks en occasioneel, daarop betrekking heeft. Het feit dat de daad opzettelijk of zonder de toestemming van de aansteller werd gepleegd, volstaat niet om te besluiten dat de dader niet gehandeld heeft binnen de bediening, waartoe hij werd gebezigd. Idem, wanneer enkel de voorbereidende handelingen plaatsvonden tijdens de diensturen (vgl. Cass., 19 september 2008, NjW 2009, 218). De bedrieglijke ontvreemding van de cheques op de kantoren van Thomas Cook tijdens de diensturen is te beschouwen als een opzettelijke strafrechtelijke betugelde daad, die mede de gehele schade in hoofde van Thomas Cook heeft veroorzaakt.

Deze aansprakelijkheid is onweerlegbaar zodat (eiseres) zich niet van haar aansprakelijkheid kan bevrijden door overmacht aan te tonen.

3.2.2.

(Verweerster) verhaalt de volledige schadevergoeding op de geïntimeerde.

Zoals reeds opgemerkt, wanneer de schade het gevolg is van samenlopende fouten van verschillende personen, andere dan de schadelijder, is elk van de aansprakelijke personen in solidum aansprakelijk ten aanzien van de schadelijder. Het verhaal tussen de aansprakelijke personen is in principe, beperkt tot het aandeel van de medeaansprakelijke in de aansprakelijkheid.

Wanneer de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van het slachtoffer en een derde, heeft het slachtoffer in principe geen recht op een volledige schadevergoeding doch kan hij slechts aanspraak maken op een vergoeding in verhouding tot de bijdrage van de fout van de derde in de totstandkoming van de schade.

De verdeling tussen de aansprakelijke personen geschiedt bijgevolg op basis van de mate waarin ieders fout heeft bijgedragen tot de schade, en niet op basis van de zwaarte van de fout. Dit is zowel het geval wanneer

de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van schadelijder en een derde als wanneer de schade uitsluitend is veroorzaakt door de samenlopende fouten van anderen, zonder fout van het schadelijden zelf.

Evenwel bestaat daarop een uitzondering, nl. wanneer er sprake is van "fraus omnia corrumpit" (bedrog vernietigt alles). Dit algemeen rechtsbeginsel verbiedt bedrog of oneerlijkheid aan te wenden om schade te berokkenen of winst te behalen. Het verhindert dat de dader van een opzettelijke misdrijf (zoals hier het geval is) voordeel kan halen uit zijn oneerlijkheid.

Dit is het geval wanneer de schade is veroorzaakt door de samenloop van een onopzettelijke, zelfs zware fout van de schadelijder en een opzettelijk misdrijf van een derde. in dit geval kan de schadelijder aanspraak maken op een volledige schadevergoeding (vgl. Cass., 6 november 2002, Arr. Cass., 2002, 2383).

Er is geen reden om anders te oordelen in het kader van het verhaal van een partij, die omwille van een onopzettelijke fout volledig aansprakelijk is ten opzichte van de schadelijder, tegen de medeaansprakelijke, die zich schuldig gemaakt heeft aan een opzettelijk misdrijf, waardoor de schade ook veroorzaakt werd (vgl. Lenaerts, A., "Fraus omnia corrumpit: autonome rechtsfiguur of miskend correctiemechanisme", R.W., 2013-14, 370, nr. 16; Guiliams, S., "De verdeling van de schadelast bij samenloop van een opzettelijke en een onopzettelijke fout", R.W., 2010-11, 484, nr. 22 e.v.). Anders oordelen zou tot gevolg hebben dat, wanneer de medeaansprakelijke de schade volledig vergoed heeft, de dader van het opzettelijk misdrijf een deel van de winst, die hij via dit misdrijf heeft verkregen, finaal kan behouden, hetzij door het verhaal van de medeaansprakelijke deels af te wijzen, hetzij door het verhaal van de dader van het opzettelijk misdrijf deels toe te kennen.

Artikel 1384, derde lid Oud Burgerlijk Wetboek legt een onweerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid ten laste van de aansteller voor de schade, die door de fout van de aangestelde veroorzaakt werd in de bediening waartoe de aansteller hem gebezigd heeft. De aansteller van de dader van een opzettelijk misdrijf kan geen aanspraak maken op een vermindering van de vergoedingen (vgl. Cass., 30 september 2015, R.W., 2017-18, 145).

3.3.

Uit voorgaande overwegingen volgt dat de vordering van (verweerster) in hoofdsom gegrond is.

Grief

1.1. Luidens artikel 1382 van het oud Burgerlijk Wetboek verplicht elke daad van de mens waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden. Ingevolge artikel 1383 van het oud Burgerlijk Wetboek is men ook aansprakelijk voor de schade welke door zijn nalatigheid of door zijn onvoorzichtigheid wordt veroorzaakt.

Artikel 1384, eerste lid, van het oud Burgerlijk Wetboek bepaalt dat men niet alleen aansprakelijk is voor de schade welke men veroorzaakt door zijn eigen daad, maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door de daad van personen voor wie men moet instaan, of van zaken die men onder zijn bewaring heeft.

Het derde lid van artikel 1384 van het oud Burgerlijk Wetboek preciseert dat zij die anderen aanstellen, aansprakelijk zijn voor de schade die door hun aangestelden wordt veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebezigd hebben.

1.2. Het algemeen rechtsbeginsel "*fraus omnia corrumpit*" staat eraan in de weg dat het bedrog de dader voordeel verschaft.

2. Uit de artikelen 1382, 1383, 1384, eerste en derde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, gelezen in hun onderlinge samenhang, volgt dat wanneer de schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van verschillende personen, het aan de rechter staat om, in de wederkerige verhouding tussen degenen die deze fouten hebben begaan, te oordelen in welke mate de fout van ieder van hen heeft bijgedragen tot de schade en op basis daarvan het aandeel in de schade te bepalen dat één van de daders die de schadelijder heeft vergoed, van de andere kan terugvorderen.

Voor de toepassing van deze regel doet het niet ter zake dat sommige samenlopende fouten opzettelijk zijn en andere niet.

Het algemeen rechtsbeginsel "*fraus omnia corrumpit*" dat eraan in de weg staat dat het bedrog de dader voordeel verschaft, heeft evenmin tot gevolg dat de persoon die ten opzichte van het slachtoffer aansprakelijk is voor een opzettelijk misdrijf, begaan door een persoon voor wie hij instaat, ten aanzien van de medeaansprakelijke verantwoordelijk dient te worden gesteld voor de volledige schade en dient te worden veroordeeld om aan de medeaansprakelijke, die het slachtoffer volledig heeft vergoed, die volledige schadevergoeding terug te betalen.

3. De appelrechter stelde vast:

- dat over de aansprakelijkheid van verweerster geen discussie bestaat; zij was ten aanzien van Thomas Cook aansprakelijk op grond van artikel 35 van de Chequeswet; de aangestelde van verweerster had bij het verwerken van de cheques kunnen vaststellen dat deze vervalst waren; door over te gaan tot uitbetaling van de cheques aan mevrouw D. heeft de aangestelde van verweerster zich schuldig gemaakt aan een grove fout waardoor in hoofde van Thomas Cook een schade ten bedrage van € 12.803,31 werd veroorzaakt (bestreden arrest p. 7-8, nr. 3.2.1.1);
- dat ook eiseres voor dezelfde schade aansprakelijk is ten aanzien van Thomas Cook op basis van artikel 1384, derde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek ingevolge de fouten van haar aangestelde, mevrouw D. die strafrechtelijk werd veroordeeld wegens onder meer ten nadele van Thomas Cook cheques bedrieglijk te hebben weggenomen en zich de op de cheques vermelde bedragen toe te eigenen en dit voor een bedrag van 12.803,31 (bestreden arrest p. 8, nr. 3.2.1.2);
- dat het dezelfde cheques betreft als deze die de aangestelde van verweerster ingevolge een eigen grove fout had uitbetaald aan mevrouw D. en waarvoor ook verweerster voor hetzelfde bedrag aansprakelijk is ten opzichte van Thomas Cook (bestreden arrest p. 8, nr. 3.2.1.2).

Uit deze vaststellingen volgt dat de schade van Thomas Cook ten bedrage van € 12.803,31 is veroorzaakt door de samenlopende fouten van de aangestelde van verweerster en van de aangestelde van eiseres.

De appelrechter diende bijgevolg, in de wederkerige verhouding tussen eiseres en verweerster, te oordelen in welke mate de fout van elk van hun aangestelden heeft bijgedragen tot de schade van Thomas Cook om op basis daarvan het aandeel in de schade te bepalen dat verweerster, die Thomas Cook heeft vergoed, van eiseres kon terugvorderen, ook al was de samenlopende fout begaan door de aangestelde van eiseres opzettelijk en de samenlopende fout begaan door de aangestelde van verweerster niet opzettelijk.

4. De appelrechter oordeelde echter dat er geen reden is om in de wederkerige betrekkingen tussen eiseres en verweerster te onderzoeken in welke mate de fout van ieder van hun aangestelden heeft bijgedragen tot de schade van Thomas Cook

om op basis daarvan het aandeel in de schade te bepalen dat verweerster die de schadelijder had vergoed, van eiseres kon terugvorderen omdat er sprake is van *“fraus omnia corrumpit”*.

Op grond van dit algemeen rechtsbeginsel kon eiseres in haar wederkerige verhouding met verweerster, die zelf ook aansprakelijk was voor de schade en die de schadelijder heeft vergoed, niet wettig worden veroordeeld om de volledige schadevergoeding aan verweerster terug te betalen, ongeacht in welke mate de fout van de aangestelde van verweerster tot die schade had bijgedragen, te meer daar het oorzakelijk verband tussen die fout en de schade aldus wordt miskend.

De appelrechter kon zijn beslissing om eiseres te veroordelen tot volledige terugbetaling van de schade aan verweerster evenmin wettig verantwoorden omdat *“anders oordelen tot gevolg (zou) hebben dat, wanneer de medeaansprakelijke de schade volledig vergoed heeft, de dader van het opzettelijk misdrijf een deel van de winst die hij via dit misdrijf heeft verkregen, finaal kan behouden, hetzij door het verhaal van de medeaansprakelijke deels af te wijzen, hetzij door het verhaal van de dader van het opzettelijk misdrijf deels toe te kennen”* (bestreden arrest p. 10-11, nr. 3.2.2).

Uit de vaststellingen van het bestreden arrest kan immers onmogelijk worden afgeleid dat eiseres een deel van de winst uit het misdrijf, begaan door mevrouw D., zou hebben verkregen (1) en kan *a fortiori* evenmin worden afgeleid dat eiseres een deel van die winst zou behouden door het verhaal van verweerster tegen eiseres deels af te wijzen (2).

Door niet na te gaan in welke mate de fout van de aangestelde van eiseres en de fout van de aangestelde van verweerster hebben bijgedragen tot de schade van Thomas Cook om op basis daarvan ieders aandeel in de schade te bepalen en door eiseres zonder meer op grond van het algemeen rechtsbeginsel *“fraus omnia corrumpit”* te veroordelen om het volledig bedrag van de schadevergoeding aan verweerster terug te betalen hoewel de appelrechter vaststelde dat de schade mede werd veroorzaakt door de grove fout van de aangestelde van verweerster en uit de vaststellingen van de appelrechter geenszins kan worden afgeleid dat eiseres een deel van de winst uit het misdrijf gepleegd door mevrouw D. zou hebben verkregen, schendt de appelrechter de artikelen 1382, 1383 en 1384, eerste en derde lid, van het oud Burgerlijk Wetboek en miskent hij het algemeen rechtsbeginsel *“fraus omnia corrumpit”*.

TOELICHTING

Wanneer schade is veroorzaakt door de samenlopende fouten van verschillende personen, staat het aan de rechter om, in de wederkerige betrekkingen tussen degenen die deze fouten hebben begaan, te oordelen in welke mate de fout van ieder van hen heeft bijgedragen tot de schade en op grond daarvan het aandeel in de schade te bepalen dat één van de daders die de schadelijder heeft vergoed, van de andere kan terugvorderen. **Het doet niet ter zake dat sommige samenlopende fouten opzettelijk zijn en andere niet** (Cass. 2 oktober 2009, Arr. Cass. 2009, 2190).

Aan deze regel wordt geen afbreuk gedaan door het algemeen rechtsbeginsel "*fraus omnia corrumpit*" (Cass. 16 mei 2011, Arr. Cass. 2011, 1227; in dezelfde zin: Cass. 30 september 2021, C. 20.0591.N).

BIJ DEZE BESCHOUWINGEN,

Besluit voor eiseres, ondergetekende advocaat bij het Hof van Cassatie, dat het U behage, Hooggeachte Dames en Heren, het bestreden arrest te vernietigen en de zaak en partijen te verwijzen naar een ander hof van beroep, kosten als naar recht.

Brussel, 21 april 2022

Bruno Maes